

LA COMUNICACIÓ

SEETDIC-voc

Isidro Raya

Gemma Pérez

Àngels Arroyo

Interacció social

- Així doncs, a través de la interacció social i la comunicació, el nadó accedeix a un espai comú a on aprèn a compartir amb altres conceptes i emocions.

Espai comú

- Sembla ser que el punt culminant d'aquest procés té lloc en torn als 3 anys quan el nen és capaç de tenir una teoria de la ment (Rivière, 1997), quan és capaç de tractar el que ell o els demés pensen, senten o imaginem, com objecte d'atenció. Seria l'espai comú més exclusivament humà que ha d'aconseguir un nen.

Interacció diàdica

Aquesta sincronització programada biològicament, va acompanyada de conductes socials dels progenitors (normalment, la mare) que posen de manifest la sensibilitat d'aquests en relació al comportament del nen. Així, en torn als 6 mesos el nen i la mare ja han fet un primer pas en el camí cap a l'espai comú que pren forma d'interacció diàdica (Hayes, 1984).

PAU

Dificultats dels nens amb TEA

- Moltes investigacions parlen de les dificultats dels nens amb autisme per accedir a aquest espai mental compartit.

Funcions del llenguatge

Determinar un objecte

Prohibir

Persuadir

Suggerir

Planificar accions futures

Donar ordres

Oferir ajudes

Disculpar-se i respondre

Expressar cortesia,
saludar, acomiadar-se,
oferir-se, convidar, felicitar,
agrair, interessar-se per
l'estat de l'altre

Resoldre malentesos i fer
aclariments

Parlar sobre el
significat
d'expressions

Interpretar el
llenguatge poètic i
figurat

Interpretar el significat
d'endevinalles, acudits

Resumir

Trobar la idea
principal, secundària

REGULAR
ACCIÓ

GESTIÓ
COMUNICACIÓ

METALINGÜÍSTICA

INFORMAR

OBTENIR
INFORMACIÓ

Identificar-se

Informar de fets: descriure,
narrar informar sobre fets
passats

Manifestar opinions

Assentir i dissentir sobre
opinions

Preveure, fer hipòtesis

Expressar
sentiments/Emocions

Preguntar dades: adreces,

Demandar opinió

Preguntar sobre els
sentiments

Demandar aclariments

La comunicació

El que confereix veritable significat a les nostres vides és **la comunicació amb altres persones, comprendre el seu comportament, ser creatius al utilitzar els materials i tractar amb situacions i persones**. Són precisament aquestes àrees en les que les vides de les persones amb autisme es compliquen més.

THEO PETTERS

La comunicació

- «Es un proceso de desarrollo que se origina en los formatos básicos de interacción social, en las **primeras actuaciones compartidas entre el bebé y los adultos que le rodean**. Entre ambos generan cadenas interactivas en las que la conducta de uno de ellos va seguida de la conducta armonizada del otro, formando unas secuencias de relación que pueden considerarse **un diálogo socio-emocional** que, conforme va transcurriendo el tiempo, se va paulatinamente complejizando» (Tamarit, 1989, pp. 86-87).

La comunicació

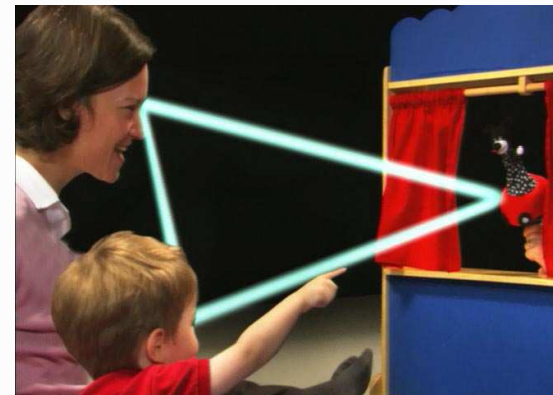
- És un procés de desenvolupament que té els seus orígens en les **pautes primerenques d'interacció recíproca**.
- La comunicació és una activitat del dia a dia i de tots els dies.
A l'escola desenvolupem preferentment dues habilitats comunicatives bàsiques **les receptives i les productives**.

LA COMUNICACIÓ ÉS UN ACTE SOCIAL

Comunicació sense parla

- L'infant amb desenvolupament normal **neix amb tot l'equipatge que necessita** per poder comunicar-se amb els altres.
- Abans de començar a parlar es dirigeix als seus pares i crida la seva atenció plorant, somrient.
- Es relaciona amb ells fent demandes, utilitzant gestos (**protoimperatius**), li agrada compartir amb ells les coses senyalant i mostrant (**protodeclaratius**) i va aprenent a controlar **l'entorn físic** i **l'entorn social**.
- Poc a poc, percep que les **seves accions generen respostes en l'entorn** i és això el que va construint els desitjos de l'infant per comunicar-se i relacionar-se amb els altres.

Mecanismes d'interacció	Primers signes de símptomes primaris de TEA	Símptomes associats
Atenció conjunta i regulació de l'atenció (0-3 mesos) Interès calmat i resposta propositiva davant el tacte, els sons, les visions, els moviments i altres experiències sensorials (mirar , tornar-se cap els sons)	Manca d'atenció sostinguda davant visions o sons	Comportament sense sentit o autoestimulador
Empatia i relació (es desenvolupa entre els 2 i els 5 mesos): expressions facials creixents de vincle i propania (per exemple brillantor als ulls i somriure espontani i mantingut)	No hi ha empatia; només expressions fugaces d'alegria enlloc d'una empatia directa i manifesta	Soledat o aïllament
Interaccions emocionals i propositives (entre els 4 i 10 mesos): repertori variat de gestos, sons, moviments de mans i qualsevol altre tipus de llenguatge corporal per dur a terme interaccions	No hi ha interacció, només contactes breus i recíprocs amb poca iniciativa	Comportament imprevisible (impulsiu e inesperat)
Llargues cadenes de senyals emocionals recíproques i de resolució conjunta de problemes (per ex. Atenció conjunta)	Incapacitat d'iniciar o respondre davant interaccions socials o intercanvi de gestos emocionals.	Comportament repetitiu o perseverant.
Idees noves (entre els 18 i els 30 mesos). Us de paraules i frases amb sentit i joc de representació interactiva amb cuidadors o iguals	Absència de paraules o ús mecànic de les paraules (per ex. Repetició del que escolten)	Ecolalies i altres formes de repetició del que escolten o veuen.
Connexions entre idees. Pensament lògic	Absència de paraules o memorització de plans d'acció juntament a un us aparentment arbitrari de les idees en lloc de lògic	Comportament irracional i ús incoherent de les idees.

Competències bàsiques d'interacció, comunicació i pensament	Síntomes de TEA (dèficits nuclears)	Síntomes associats
Atenció, empatia i intercanvis emocionals: capacitat de posar atenció, de mostrar afecte i d'iniciar interaccions	Interaccions fugaces , intermitents o nul·les	Comportament il·lògic, imprevisible, autoestimuladori, d'aïllament o rebuig
Interaccions socials continuades i lògiques i resolució de problemes incloent l'atenció conjunta: combinació de gestos i paraules com part de la interacció social amb la finalitat de trobar quelcom, negociar, jugar o enfrontar-se a reptes. També s'inclou l'atenció conjunta i la interpretació de les intencions socials i emocionals dels altres.	Interaccions molt fugaces amb molt poca iniciativa (per ex. Només respostes) o interaccions nul·les	Comportament perseverant o repetitiu
Idees lògiques i creatives: idees utilitzades per expressar necessitats, desitjos, intencions o sentiments. S'aprecia en les converses dels nens en edat escolar o en els adults. Es relaciona amb la capacitat de connectar idees amb lògica perquè el joc o representació tingui sentit	Incapacitat d'aplicar idees de destinades a un us concret i aïllat (sense connexió lògica)	Ecolalia, llenguatge estereotipat, discurs repetitiu, idees il·lògiques o irrealis
Pensament abstracte i reflexiu: disfunció del nivell més alt de competències cognitives: justificar els sentiments o pensaments, entendre els sentiments i pensaments dels altres i fer inferències (aportar conclusions noves i raonades)	Pensament rígid, inflexible, absència de subtilesa i de matisos	Reaccions emocionals exagerades o rebuig de les situacions socials i emocionals (degut en part a la falta de percepció i a la incapacitat per entendre les complexes interaccions socials

Comunicació i Llenguatge

- Comunicació i Llenguatge són dues coses diferents,
- Ens podem comunicar sense parla i podem tenir parla sense comunicar.
- La comunicació és molt més que la parla.
És el que ens uneix a les persones i el que permet relacionar-nos.

Lo más importante
de la comunicación
es escuchar incluso
lo que no se dice.

Llenguatge

- No fan l'error dels neurotípics d'una excessiva generalització. No tots en igualtat condició però hi ha dificultats per fer una generalització espontània.
- Millor adquisició de paraules associades a objectes que no pas a les relacionals
- Moltes repeticions.

Dificultats

- Ecolalia com un intent de controlar la situació
- Solen recórrer a expressions i frases que han après de memòria al sentir-se-les a altres persones.
- Dificultats amb els sentits figurats, perquè els prenen literalment.
- Dificultats amb les regles socials de la conversa.
- Ajudar a trobar el sentit de la comunicació pels alumnes amb TEA i baix rendiment.

Representació simbòlica del llenguatge

Serveix per:

- Expressió necessitats
- Expressió desitjos
- Representar estats físics
- Idees sobre sentiments generals
- Per expressar sentiments no lligats a l'acció.
- Expressar idees

Eines de l'adult per potenciar “comunicació”

- Mostrar-se proper.
- Partir dels seus interessos.
- Repetir el que faci.
- Atribuir intenció comunicativa.
- Mantenir una actitud oberta davant de qualsevol intent comunicatiu.
- Espera un temps prudencial la resposta (espera estructurada)
- Entorns naturals.

Eines de l'adult per potenciar “comunicació”

Mostrar-se proper:

- Connecta amb la seva mirada, posat a la seva alçada.
- Ens dirigim sempre mirant a la cara i procurant exagerar les expressions.
- Li parlem a poc a poc i amb frases curtes.
- Podem repetir la informació més d'una vegada.
- Augmentar l'entonació
- Fer servir claus visuals per garantir la comunicació.

Eines de l'adult per potenciar “comunicació”

Partir dels seus interessos:

- **Quan ens acostem als seus interessos ens estem acostant a ell.**
- Observar que li agrada i compartir.
- Inventar jocs amb objectes que li agradin.
- Intentar que ens demani objectes i coses que siguin del seu interès posant-los alçats en llocs visibles.
- Partint dels seus interessos desenvolupem esquemes de petició (interrompre el joc, amagar l'objecte...)

Eines de l'adult per potenciar “comunicació”

Repetir el que faci.

- Estar atent a les emissions i conductes, **la “contraimitació” potser l'inici de la comunicació.**
- Imitar els seus sons.
- Afegir algun so a continuació.
- Allargar la imitació.
- Imitar els seus gestos.
- Afegir alguns gest nou.
- Modelar el ges o la paraula cap a la petició i demanda.

Eines de l'adult per potenciar “comunicació”

Atribuir intenció comunicativa

- **Atribuir és construir**, fer com si es comunicés amb les seves accions i sons.
- Dona contingut a la comunicació, completar opinions gestos i paraules on ell no les posi.
- Interpretar els seus sons com si digués alguna paraula.
- Anomenar allò que li proporcionis.

Registres de comunicació

- Ens podem comunicar de diverses maneres:
 - Expressió facial.
 - Contacte físic.
 - Gestos (Llenguatge de signes)
 - SAAC (Sistemes augmentatius i alternatius) que ens ajuden a desenvolupar llenguatge oral.
- No utilitzar de forma exclusiva el llenguatge verbal.
 - Controlar la quantitat de llenguatge.
 - Ordres curtes i concretes.
 - Treball de vocabulari.
 - Treball de frase.

Sistemes alternatius i augmentatius de la comunicació

(SAAC)

- Els Sistemes Augmentatius i Alternatius de Comunicació són formes d'expressió diferent al llenguatge parlat, que tenen com objectiu **augmenta** (augmentatius) i/o **compensar** (alternatius) les dificultats de comunicació i llenguatge de moltes persones amb discapacitat.

+ Sistemes sense ajut

- Gestos d'ús comú
- Gestos idiosincràtics (nen-adult)
- Comunicació Total
- Comunicació bimodal (parla+signes)
- Llengües de signes

+ Sistemes amb ajut

- Signes tangibles
- Signes gràfics

Signes gràfics

Claus visuals

Són configuracions impreses que representen paraules i conceptes. Solen anar acompanyats de la paraula escrita. Poden ser més o menys icònics: semblança física o conceptual amb la realitat.

- IMATGES – fotografies o dibuixos.
- SISTEMES PICTOGRÀFICS – sistemes amb dibuixos, més o menys representatius, elaborats amb un objectiu pedagògic.
- SPC- 3000 signes gràfics (fons blanc)
- PECS – Sistema de comunicació per intercanvi d'imatges

Claus visuals

Utilitza claus visuals com facilitadors per fer comprensible l'entorn (objectes, fotos, pictogrames) introduir-los dins les activitats i rutines diàries.

- Retolar l'aula.
- Anticipació
- Seguiment d'una rutina.
- Escollir.
- Conversa (explicar el que ha passat)
- Fer demandes.
- Guions socials.

A l'escola

A l'escola: Aprofitar cada activitat per ensenyar habilitats comunicatives.

- Treball específic de comunicació Implementar SAAC:
 - Objectes, pecs, pictogrames, fotos, signes..
 - Plafons de comunicació i horaris.
 - Millorar la comunicació receptiva i comunicativa (demanda, negació...)
- Treball específic de llenguatge:
 - Estructura visual
 - Vocabulari.
 - Frase.
 - Treballar discurs (resposta immediata, respectar torns, entonació)

Estructuració de l'aula

Estructuració de l'aula

Retolació de l'aula

Plafó de comunicació

Plafó d'elecció

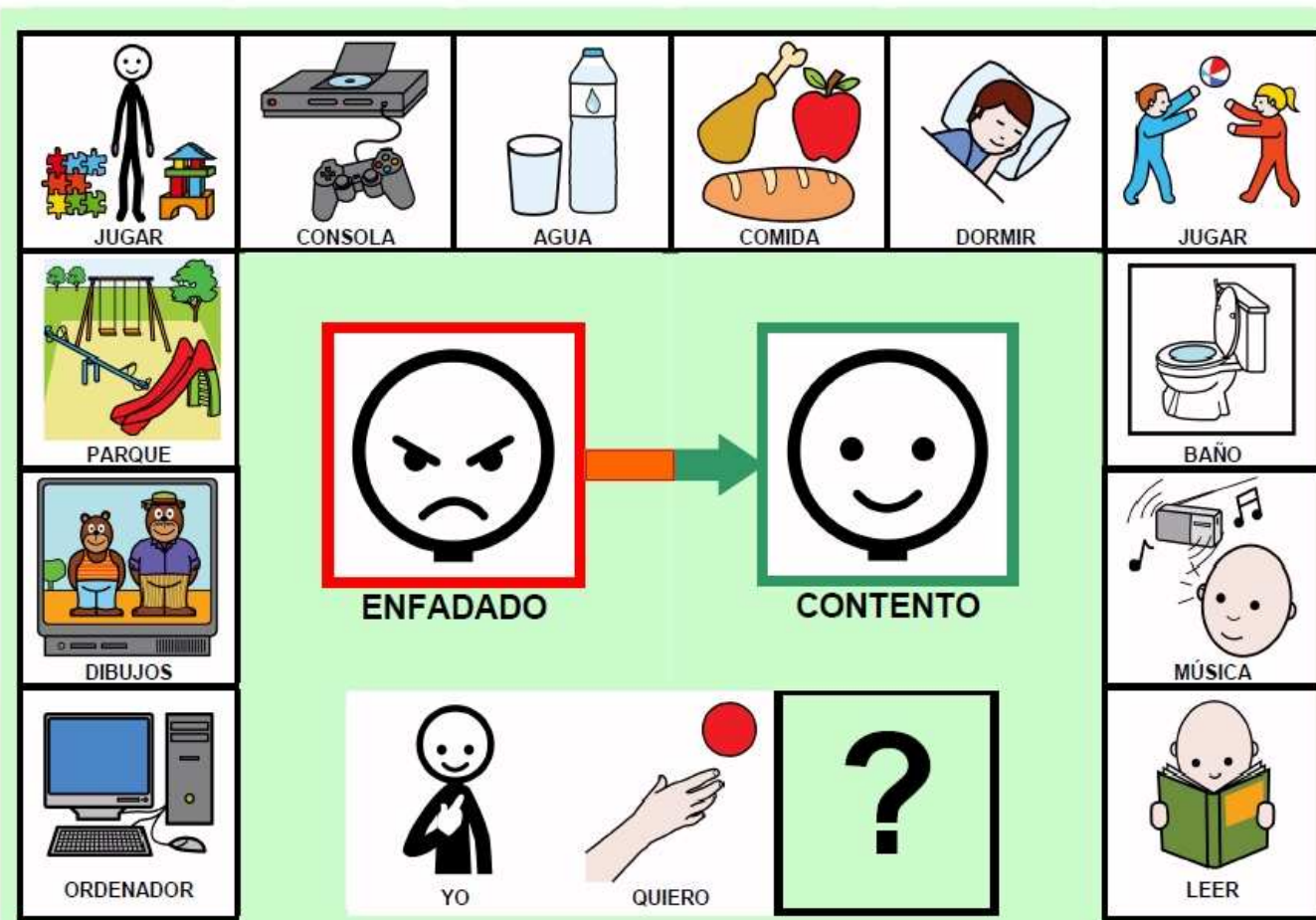
Plafó d'elecció

Plafó d'elecció

Plafó de comunicació

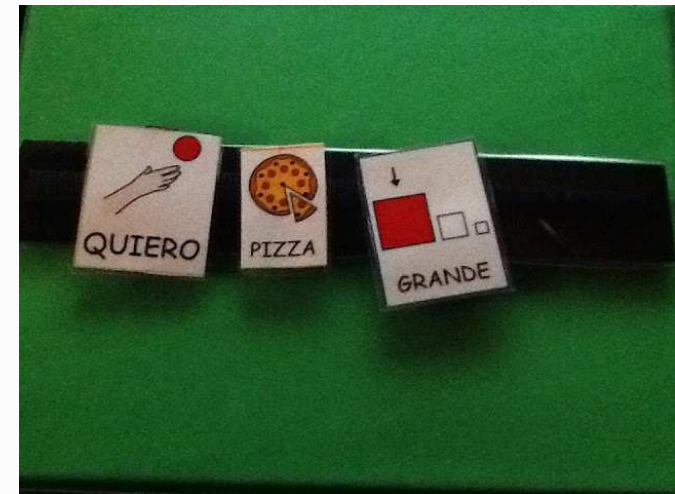

Autor pictogramas: Sergio Palao Procedencia: <http://catedu.es/arasaac/> Licencia: CC (BY-NC-SA) Autor: José Manuel Marcos

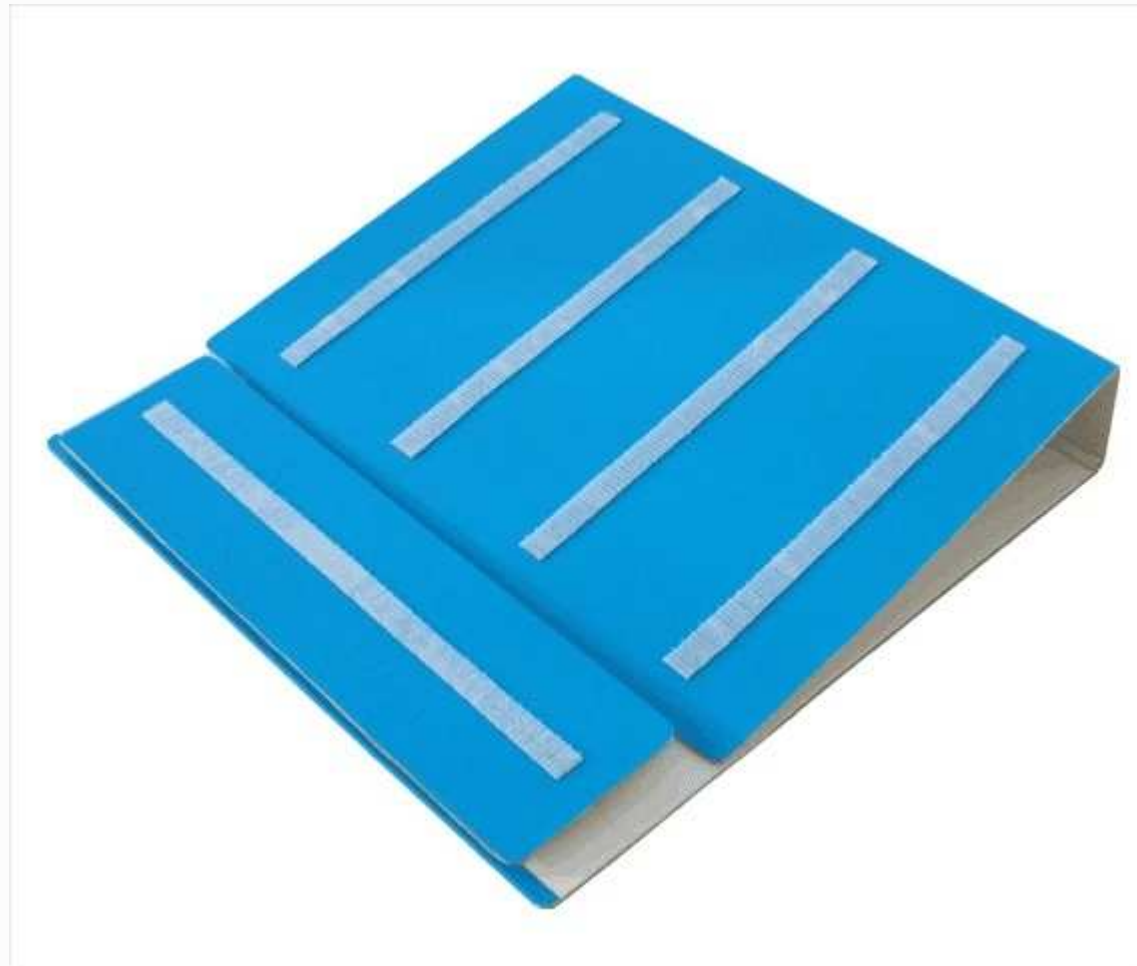
Pecs

Pecs

Pecs

Pecs

Llibreta de comunicació

Comunicador

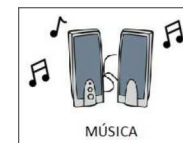
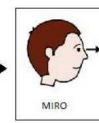
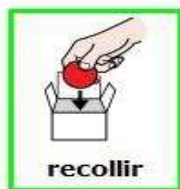

Comunicador

Guions socials

Anar al pati

Moltes gràcies

SEETDIC-voc
Isidro Raya
Gemma Pérez
Àngels Arroyo